

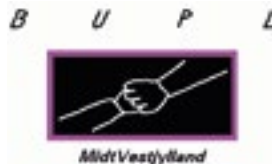
PÅ GADEPLAN

DET OPSØGENDE OG UDEGÅENDE KLUBARBEJDE I GADEPLAN VIBORG

Udgivelsesår: 2023

Gadeplan
VIBORG

Upol.dk
v. Jesper Larsen

”Det politiske ansvar gør det forkasteligt at være uinteresseret og lade de ulykkeligt stillede sejle deres egen sø, uanset hvor uangribeligt man i øvrigt lever sit liv og passer sig selv. Det er ikke nok ikke at gøre fortræd. Den enkelte har aldrig med et andet menneske at gøre, uden at han holder noget af dets liv i sin hånd.”

K.E. Løgstrup, Den etiske fordring, 1956

Indhold

KAPITEL 1: INDLEDNING	s 04
Læsevejledning	s 04
Værdierne bag Gadeplan Viborg	s 04
KAPITEL 2: DET OPSØGENDE OG UDEGÅENDE KLUBARBEJDES HISTORIE	s 05
KAPITEL 3: GENAKTUALISERING AF KLUBBEN SOM ARBEJDSFORM OG DET OPSØGENDE OG UDEGÅENDE KLUBARBEJDE	s 07
Klubområdet i Viborg og organiseringen af det opsøgende og udegående klubarbejde i Gadeplan Viborg	s 07
Fritids- og ungdomsklubområdet i en dobbeltrolle og -organisering	s 07
KAPITEL 4: UNGDOMSPROBLEMER OG UNGDOMSPÆDAGOGIK – VORES PÆDAGOGISKE STÅSTED	s 08
Ungdomslivet og udviklingsbetingelser	s 09
Ungdomsproblemer	s 10
Handleteorien	s 10
Unges praksis	s 14
KAPITEL 5: OPSØGENDE OG UDEGÅENDE KLUBARBEJDE SOM UNGDOMSPÆDAGOGISKE METODER	s 16
Fem perspektiver for det opsøgende klubarbejde	s 16
De fire faser i det opsøgende klubarbejde	s 16
ANVENDT LITTERATUR	s 18

1. Indledning

Du sidder her med en præsentation af det opsøgende og udegående klubarbejde i Viborg Kommune. Klubberne i Viborg har valgt at sætte lys på netop den indsats, og med støtte fra BUPL's udviklingspulje har det i løbet af 2022 og begyndelsen af 2023 været muligt igennem aktionslæring at udvikle vores praksisfællesskab i det opsøgende klubarbejde.

Opsøgende arbejde handler om, at nogen bevæger sig i retning af nogen andre. Det lyder meget enkelt, men det er det ikke. Når først det opsøgende klubarbejde skal udføres i praksis, forsvinder det enkle, og mange spørgsmål tårner sig op. I projektet *Opsøgende klubarbejde, for hvem, hvorfor og hvordan?* har vi forsøgt at bearbejde disse spørgsmål og finde en fælles mening og faglighed i det pædagogiske arbejde på gadeplan.

Essensen af projektet er samlet i denne publikation, så du nu kan læse om de værdier og metoder, vi står på, og hvordan vi foreløbig forstår vores praksis i det opsøgende og udegående klubarbejde.

LÆSEVEJLEDNING

I kapitel 2 ser vi på det opsøgende og udegående klubarbejdes historie og kobler dette til udviklingen i Norge og Sverige.

I kapitel 3 genaktualiserer vi klubben som arbejdsform og ser på, hvordan og hvorfor Gadeplan Viborg opstod og udvikledes.

I kapitel 4 placerer vi os i vores pædagogiske ståsted, ungdomspædagogikken, og i kapitel 5 forklarer vi vores grundlæggende metoder.

VÆRDIERNE BAG GADEPLAN VIBORG

Vores grundlæggende værdi kan benævnes med et citat fra teolog

og filosof Knud Ejler Løgstrup fra hans filosofiske hovedværk *Den Etske Fordring* fra 1956:

”Det politiske ansvar gør det forkasteligt at være uinteresseret og lade de ulykkelige stillede sejle deres egen sø – uanset hvor uangribeligt man i øvrigt lever sit liv og passer sig selv. Det er ikke nok ikke at gøre fortræd. Den enkelte har aldrig med et andet menneske at gøre, uden at han holder noget af dets liv i sin hånd.”

Denne værdi ansporer Klubberne i Viborg til at handle i forhold til unge, der ikke af sig selv kommer til os. Derfor bedriver vi et opsøgende og udegående klubarbejde, hvor vi er stærkt ansporet af vores anden grundlæggende værdi, som er vores eget udsagn:

”Vi vil altid tilstræbe dialog og samarbejde med børn og unge samt deres familier omkring de udfordringer og problemer, vi ser, med det formål at sikre de bedste og mest holdbare løsninger.”

Med værdierne på plads kan vi nu dykke ned i materialet, der belyser de byggesten, som det opsøgende klubarbejde består af.

Hvis du har spørgsmål, ønsker at samarbejde eller andet, så tøv ikke med at række ud. Et godt samarbejde starter med den første kontakt.

René Hedegaard Nielsen, afdelingsleder for ungdomsklub Stedet og daglig leder af Gadeplan Viborg
Tlf. 8787 1846, mail: renie@viborg.dk

Rigtig god læselyst.

2. Det opsøgende og udegående klubarbejdes historie

Det opsøgende klubarbejde er ikke noget nyt. Det er nærmest lige så gammelt som fritids- og ungdomsklubberne, der i Danmark har eksisteret siden 1925. Men idéen om klubarbejdet er særligt udviklet i efterkrigstiden, som blandt andet fra 1941 og frem skal ses i lyset af en stærkt stigende ungdomskriminalitet.

I 1950'ernes Danmark er opsøgende arbejde primært noget, der foregår i privat regi, blandt andet i KFUM's sociale arbejde. I 1950 opstår der i Stockholm en tradition med socialt feltarbejde rettet mod unge.

I 1960/61 bliver der i København stillet forslag om opsøgende arbejde og en udegående felttjeneste målrettet unge, som ikke er en del af ungdomsklubberne. Forslaget bliver ikke realiseret.

I 1970'erne overgår fritids- og ungdomsklubberne til Socialstyrelsens tilsyn, og ungdomskulturene begynder at eksperimentere med euforiserende stoffer, hvilket medvirker til misbrugsproblematikker. Dette medfører et socialt opsøgende arbejde fra blandt andre Amtsungdomscentrene. I Norge etableres den første Utesektion i 1969. Et opsøgende og udegående socialpædagogisk arbejde rettet mod unge. Feltarbejdet i Sverige breder sig til de mindre købstæder.

I løbet af 1980'erne har det opsøgende sociale arbejde som terminologi for alvor fundet vej ind på socialområdet blandt andet på baggrund af Bistandsloven fra 1976.

I 1983 nedsætter Undervisningsministeriet et udvalg, der skal udarbejde en betænkning om klubvirksomhed som forberedelse til ny lovgivning på klubområdet. Her er det opsøgende klubarbejde nævnt, men betænkningen slår aldrig igennem. I Norge og Sverige markeres det opsøgende og udegående arbejde i redegørelser og love.

Først i 1995 markeres denne tradition og metode i klubarbejdet i Danmark via socialministeriel lovgivning og vejledning. Denne lovgivning og vejledning slår fast, at det socialpædagogiske fritids- og ungdomsklubarbejde, kan fungere som to organiseringsformer med hver deres metoder, men med det samme formål. De blev benævnt *klub som institution* og *klub som arbejdsform*.

I løbet af 00'erne sendes fritids- og ungdomsklubarbejdet på en ”ministeriel rejse” fra Socialministeriet til Familie- og Forbrugerministeriet og derfra videre til Undervisningsministeriet. I denne

rejse tabes det lovmæssige grundlag for det opsøgende og udegående klubarbejde, og nu bor det kun som en tradition i medarbejderne, blandt andet hos Jakob Vendelbo Kristensen, områdeleder for Viborg-Klubberne i Viborg Kommune.

Coronanedlukningerne skabte et fornyet behov for klubben som en arbejdsform, der aktivt og udadvendt, kan agere i lokalområdet med fokus på børn og unge i udsatte positioner, og det greb klubområdet som en mulighed for at genopfinde det opsøgende og udegående klubarbejde i Viborg Kommune. Med ansatte fra klubberne Stedet, Gården og Hybenvej etablerede han et team af faste klubmedarbejdere, der havde et godt kendskab til målgruppen. Opgaven var synlighed og opsøgende pædagogisk relationsarbejde i det offentlige rum i ydertimerne. Teamet blev etableret i forsommeren 2020 og fik navnet Gadeplan Viborg.

Fra tvmidtvest.dk, maj 2021

Nu er der en voksen tilstede i bylivet: Palle og hans kolleger skal hjælpe unge i den rigtige retning

En succesfuld gadeplansordning i Viborg Kommune er kommet for at blive. Flere voksne i bybilledet skaber nemlig tryghed blandt de unge.

3. Genaktualisering af klubben som arbejdsform og det opsøgende og udegående klubarbejde

I marts 2020 lukkede Corona og statsministeren det danske samfund ned. I Viborg var klubtilbuddene nedlukket i tre uger. 12 klubmedarbejdere blev sendt på gaden, og i perioden med flest restriktioner arbejdede alle klubber ude i det offentlige rum med walk n' talks, besøg, aflevering af gaver til klubmedlemmerne og præmier for afholdte online-events, overleveret på en sjov måde med fiskenet eller lignende, til stor morskab for forældre og unge.

Nedlukninger og opfordringer til at færdes i egen boble betød, at vi så et ungdomsliv, der for en del unges vedkommende flyttede ud på gaden og ud i lokalområderne. Dette rammeløse ungdomsliv skabte utryghed hos de unge. Både på grund af den nye og ukendte situation, og fordi der hurtigt opstod problemer med adfærd, der ikke kunne anerkendes. Coronaperioden blev således en form for spejlingsakse for genopfindelse af det opsøgende og udegående klubarbejde, som historisk er gået under betegnelsen *Klubben som arbejdsform*.

Ungdommen færdes i revner og sprækker af lokalområder. En form for ungdommens gadekær. Det har den alle dage gjort, men de seneste 20 år har vi ikke tillagt dette særlig stor betydning i det pædagogiske landskab. Med Corona vendte denne betydning tilbage, og der opstod en mulighed for at genfortolke vigtige værdier og metoder i klubarbejdet. Hvordan skulle vi konkret agere i forhold til denne stående opgave med ungdomslivet som levet liv i lokalområderne? Værdierne, traditionerne og metoderne fra tidligere tider var ikke tabt, men de stod – og står fortsat – svagt i hukommelsen. Nu var der behov for at genfremkalde billedet af det opsøgende og udegående klubarbejde.

Med dette afsæt tog klubområdeleder Jakob Vendelbo Kristensen sammen med teamet af de fire opsøgende og udegående medarbejdere i Gadeplan Viborg initiativ til et udviklingsprojekt med midler fra BUPL's udviklingspulje.

KLUBOMRÅDET I VIBORG OG ORGANISERINGEN AF DET OPSØGENDE OG UDEGÅENDE KLUBARBEJDE I GADEPLAN VIBORG

Klubområdet i Viborg er funderet i Viborg Ungdomsskole og arbejder efter de principper, der var i den tidligere lovgivning Lov om Social Service §19-22, men som nu er funderet i Dagtilbudslovens §65. De fire opsøgende og udegående klubmedarbejdere arbejder 50 % med det opsøgende arbejde og 50 % i klub.

Medarbejderne arbejder sammen i deres team, og når de er ude, går de to og to i et skiftende rul, så de ikke hele tiden går med den samme makker.

Selve organiseringen af arbejdet, tiden og prioriteringen varetages af den daglige leder René Hedegaard Nielsen, som også leder ungdomsklubben Stedet. Jakob Vendelbo Kristensen er områdeleder, ansat i Viborg Ungdomsskole med ansvar for Viborg Kommunes klubområde.

FRITIDS- OG UNGDOMSKLUBOMRÅDET I EN DOBBELTROLLE OG -ORGANISERING

Traditionen med det opsøgende og udegående klubarbejde har rod i *"Klubtilbud og andre socialpædagogiske fritidstilbud."* En lovgivning med tilhørende vejledning, som klubområdet fik i 1995. Denne lovgivning så klubtilbud som mangfoldige organiseringer og opgaver, der afhang af, hvordan lokalområdernes børne- og ungemiljøer tog sig ud.

Lad os kaste et nærmere blik på denne fritids- og ungdomsklubforståelse ud fra det syn, at udvikling står på skulderne af tidligere tiders erfaringer, og at disse erfaringer igennem afprøvning og refleksion kan fornyes til nutidens behov.

En vifte af tilbud: Fritids- og ungdomsklubberne ses som en vifte af tilbud, der skal tilrettelægges på baggrund af børn og unges behov og i samarbejde med børn og unge. Børn og unges ansvarstagen for deres klubtilbud skal trænes med afsæt i deres alder og modenhed.

En del af de mange øvrige fritidstilbud: Klubtilbuddene skal kunne virke generelt forebyggende, som institutioner for alle børn og unge, men set i sammenhæng med de mange fritidsforeningstilbud. Det forventes, at klubtilbuddene kan bygge bro til øvrige fritidstilbud, så børn og unge har kendskab til dem, når de vokser ud af deres klubtilbud. Denne position benævnes *Klub som institution*.

Måltrettet børn og unge i udsatte positioner: Klubtilbuddene skal på baggrund af en kommunalpolitisk beslutning kunne agere opsøgende og udegående med afsæt i en analyse af lokalområdernes børne- og ungemiljøer og disses problemer og ressourcer. Denne position benævnes *Klub som arbejdsform*.

Samarbejde med børn og unge: Uanset om klubtilbuddet træder frem som en institution eller en arbejdsform, forventes det, at tilbuddene er i stand til at etablere et samarbejde med børn og unge om aktiviteter og samværsformer. Alt efter alder og modenhed forventes det, at børn og unge trænes i ansvarstagen for aktiviteter og samvær.

Institution eller arbejdsform: Klubtilbud bliver derved både institutioner, som børn og unge selv vælger at komme til og arbejdsformer, der aktivt opsøgende og udegående kan skabe kontakt og relationer til børn og unge i en position, hvor denne klubkontakt og relation er nødvendig for deres udvikling.

Analyse og vurdering af problemer og ressourcer: Hvordan de enkelte fritids- og ungdomsklubtilbud skal agere jævnfør de mål og rammer, der er udformet og beskrevet i for eksempel klubpolitikker, må bero på en analyse og kortlægning af børne- og ungelivet i lokalområderne, herunder problemer og ressourcer i lokalmiljøerne og blandt børnene og de unge.

Da vi her har at gøre med foranderlige størrelser, skal mål og rammer revideres med jævne mellemrum. Med denne analyse og vurdering vil klubtilbuddene og kommunerne have et kvalificeret grundlag for tilrettelæggelse af opgaver, organisering og ressourcer.

Klubtilbud er således både tilbud, som voksne fritids- og ungdomspædagoger etablerer for børn og unge, men i lige så høj grad tilbud, som fritids- og ungdomspædagoger samarbejder med børn og unge om. Dette uanset om børnene og de unge kommer af sig selv, eller om de opsøges/mødes i et udegående klubarbejde. Klubtilbud er både institutioner og arbejdsformer, der kombinerer et kulturelt indhold med et socialt og pædagogisk sigte.

Det er denne forståelse af klubtilbud, som udviklingsprojektet bygger på. Det opsøgende og udegående klubarbejde arbejder således som en del af et sammenhængende kommunalt klubområde og i et tæt tværfagligt samarbejde med interne og eksterne samarbejdspartnere.

4. Ungdomsproblemer og ungdomspædagogik - vores pædagogiske ståsted

Det, der fremhæves som *unges problemer*, er ofte problemer, der ses med andres øjne end de unges. Vi ser, hører og læser om "samfundets" problemer med de unge, eller vi hører om unge med store problemer. Men at samfundet ser, at unge udgør et problem eller har problemer, fortæller ikke umiddelbart hele historien om, hvori problemet reelt består. Samfundet og dets mange institutioner kommunikerer problemer med unge på hver deres måde. Og i denne kommunikation af problemer med unge kan der ligge indbyggede, og måske modsatrettede, forventninger til problemets løsning.

At unge laver larm og ballade på et offentligt sted, i et indkøbscenter eller lignende, kan på flere måder være et problem. Det kan være et problem for de handlende og for butikkerne. Herved kan det blive et problem for vagtfolk, måske for politiet etc. Løsninger på problemer følger som oftest forståelsen af problemet. Hvis unges forsamling, larm og ballade i et indkøbscenter er problemet, så kunne en løsning være at smide de unge ud. Det vil dog kun,

i vores øjne, løse et symptom på, at noget er galt. Det forbliver i det uvisse, hvad problemet reelt består af, og samtidig vil et opsøgende og udegående klubarbejde ikke kunne udgøre en løsning på problemet. For os handler det derfor om at "skaffe os" eller forstå problemet på en ganske særlig måde – som et *ungdomsproblem*.

Det opsøgende klubarbejde handler om at gøre og bidrage til en ungdomspædagogisk indsats for et særligt problem hos enkelte eller en gruppe af unge. Dette særlige problem, som vi ønsker at gøre noget for, ser vi som et ungdomsproblem, og vores arbejde er funderet i ungdomspædagogikken. Det opsøgende og udegående klubarbejde i Viborg er en fremskudt metode i Viborg-klubbens ungdomspædagogiske arbejde. Ungdomspædagogikken har som opgave at hjælpe og støtte unge til at kunne håndtere deres ungdomsliv.

Lad os se nærmere på, hvad vi forstår ved ungdomsliv, udviklingsbetingelser og ungdomsproblemer.

UNGDOMSLIVET OG UDVIKLINGSBETINGELSER

Nok har der altid været unge mennesker, men der har ikke altid været ungdom. Lad os prøve at forklare denne sondring imellem unge og ungdomsliv. Den er nemlig vigtig for vores formidling af den opgave, vi varetager:

Unge liv er kendetegnet ved *en biologisk modningsproces*. En proces, der kommer med tiden, og som går med tiden. Først er man barn, dernæst går man i pubertet, og kønsmodningen indtræffer. Helt naturligt sker der en stadig biologisk modning på vejen mod en selvstændig voksentilværelse.

Samtidig med denne modningens tid kommer der *en kvalificeringens tid*, hvor også graden af unges selvansvar udvides. Herved kan vi ane to dimensioner i unges liv. Det er disse to dimensioner, vi forstår som ungdom eller ungdomslivet, nemlig en (1) en biologisk modningens tid og (2) en kvalificeringens tid.

Kvalificeringen kan med et andet ord beskrives som individualisering. Individualiseringsprocessen handler om at blive til et individ, der kan fungere i samfundet. Vel at mærke et samfund, som opstiller og konstruerer en række forventninger (udviklingsbetingelser og begrænsninger) til unge.

Særligt tre udviklingsbetingelser ses som strukturerende for unge:

DE TRE ESSENTIELLE UDVIKLINGSBETINGELSER

- 1 Skole, uddannelse og arbejde**
Samfundet forventer af unge, at de tager en uddannelse for at kvalificere sig til arbejdsmarkedet.
- 2 Organiseret fritidsliv**
Samfundet forventer af unge, at de kan tilrettelægge et sundt og givende fritidsliv blandt de mange muligheder, der udbydes, herunder fritidsarbejde.
- 3 Ungdomskultur**
Imellem - og på baggrund af unges valg og de første samfundsmæssige forventninger til unge, tilbyder markedet et forbrug af diverse medier, som kan understøtte og markere en identitet.

Med disse tre udviklingskrav får vi en definition af ungdomslivet, som vi ser således:
Ungdom = Individualisering i biografien

Det er er dermed alle unges menneskers udfordring at skulle håndtere deres ungdomsliv. At blive til et menneske, der kan fungere i et samfund, som tilrettelægger en række udviklingskrav og begrænsninger for dem. Igennem unges håndtering af disse udviklingskrav sker der en individualiseringsproces.

UNGDOMSPROBLEMER

Alle unge står derfor med det problem, eller den udfordring, at de forventes at kunne håndtere deres individualisering. Unge skal kun deltage i de samfundsmæssigt tilrettelagte betingelser for ungdomslivet, og ved at tage disse betingelser i brug, lærer de unge at være unge.

Det er denne håndtering, vi ser og forstår som *ungdomsproblemet*. Unges handlinger og håndtering af ungdomslivet sætter sig igen på forskellig vis og med forskellige udtryk, der gør indtryk på omverdenen.

Vores opgave som opsøgende og udegående klubmedarbejdere består således i, at vi, som en forpost for vores samarbejdspartnere, støtter unge og samarbejdspartnere frem mod et samspil, hvor de socialt og ungdomspædagogisk kan arbejde med de unges håndtering af deres ungdomsliv/ungdomsproblem.

Unge håndterer deres ungdomsliv forskelligt. For de fleste unge sådan nogenlunde. Dog skal vi være opmærksomme på en stigende mistrivsel og udsathed i ungdomslivet på tværs af socioøkonomiske faktorer. Denne nye mistrivsel og udsathed sameksisterer med mere klassisk udsathed, som kræver pædagogisk støtte og særlige ungdomsindsatser, for at de unge kan overvinde deres udsathed.

Dermed består vores ungdomspædagogiske opgave i at støtte og hjælpe unge til at kunne håndtere deres ungdomsliv på en succesfuld måde. Succesfuld for de unge selv og for det samfund, de unge er en del af. Med andre ord støtter vi løsninger, set som projekter og indsatser, der gør noget for et ungdomsproblem.

Vi kan udmærket forstå, at larm og ballade med unge kan føre til, at de unge smides ud, og at denne udsmidning kan løse problemet med larm og ballade. Men det løser ikke det ungdomsproblem, som ligger bag larmen og balladen, og det er netop analysen af ungdomsproblemet og dets mulige løsninger, vi er optaget af.

Ungdomsproblemet består i, at de unges adfærd i en given kontekst ikke kan føre til en anerkendelse af deres handlinger. Den ungdomspædagogiske opgave bliver derfor at støtte og vejlede handlinger, der kan føre til samfundsmæssig anerkendelse. Dette gøres ved at tilbyde dem udviklingsbetingelser, hvormed de

lærer at håndtere deres ungdomsliv. Måske består problemet fra det ovennævnte eksempel med larm og ballade i, at der ikke var andre muligheder for de unge end at tage ophold i indkøbscenteret. Løsningen kunne således være at åbne og formidle til den nærliggende ungdomsklub igennem det opsøgende klubarbejde. Som nogle unge udtrykte det, da vi diskuterede vores opfattelse af deres ungdomsproblem:

"Kan I ikke bare åbne ungdomsklubben noget mere? Det gør en verden til forskel for os."

Når vi samarbejder, hvad vi gerne vil med alle, er vores indgang til samarbejdet som oftest problemer med unge. Kommunikation i samarbejdet om disse problemer er altid "kodet" ud fra afsendernes perspektiv. Vores samarbejdspartnere skal derfor vide, at vi søger at håndtere problemet med baggrund i netop denne ovenstående faglige forståelse af ungdomsliv og ungdomsproblemer.

Vores første opgave vil altid være at forsøge at udvikle en kontakt til de unge, som problemet drejer sig om, men samtidig, og som kvalificerende for denne kontakt, arbejder vi på at analysere, *hvorfor* unge handler, som de gør. Til dette formål benytter vi os af *Handleteorien*.

HANDLETEORIEN

I det opsøgende klubarbejde vil vi gerne undgå at bestemme unges problemer på forhånd. Det kan virke naivt, men hvis man tænker på, hvordan mange indsatser over for unge reelt udvikler sig, så kan man ofte se, at indsatsen er bestemt forud for det problem, som indsatsen skulle rettes mod.

Lad os prøve at eksemplificere:

Ungdomsskolen giver igennem fritidsundervisning mere viden til unge, som om unge var uvidende. Teatergruppen gør de unge mere udtrykfulde, som om de havde svært ved at udtrykke sig. Medieværkstedet lærer de unge at lave film, som om kulturproduktion var problemet. Ofte bruges blot den sociale aktivitet eller indsatsform, som man kender. Og bevarer, det har mange unge bestemt glæde af, men det er ikke sikkert, at disse aktiviteter og indsatser gør noget for et ungdomsproblem.

I det opsøgende og udegående klubarbejde vil vi undgå at bestemme unges problemer, og hvad der skal gøres ved dem, før vi har taget stilling til, hvordan de unges praksis i deres ungdomsliv udgør et ungdomsproblem.

At bestemme ungdomsproblemet på baggrund af unges sociale praksis handler om flere elementer:

"I det opsøgende klubarbejde vil vi gerne undgå at bestemme unges problemer på forhånd. Det kan virke naivt, men hvis man tænker på, hvordan mange indsatser over for unge reelt udvikler sig, så kan man ofte se, at indsatsen er bestemt forud for det problem, som indsatsen skulle rettes mod."

”Unge handlingsformer er repertoier, eller kulturformer for sociale grupper, som de former sig selv igennem og indordner den enkelte under.”

1: Vi vil være opmærksomme på, at unges handlinger er organiseret af samfundsmæssige betingelser. Ungdomslivet er som tidligere beskrevet formet som betingelser igennem sociale og materielle institutioner. Et spørgsmål, som melder sig, er, i hvilket omfang de samfundsmæssige udviklingsbetingelser reelt er til rådighed for de enkelte unge. Umiddelbart vil vi sige, at alle har de samme muligheder for et ungdomsliv, men både geografiske og sociale uligheder eksisterer selvfølgelig i det virkelige liv. Den enkelte unge udvikler eller aktualiserer således sig selv ved aktivt at vælge og bruge de samfundsmæssige betingelser. – De lever deres ungdomsliv. Det betyder, at de unge i deres handlinger bruger de samfundsmæssige betingelser, og herigennem handler de med deres liv og skaber deres egne betingelser i selvsamme proces.

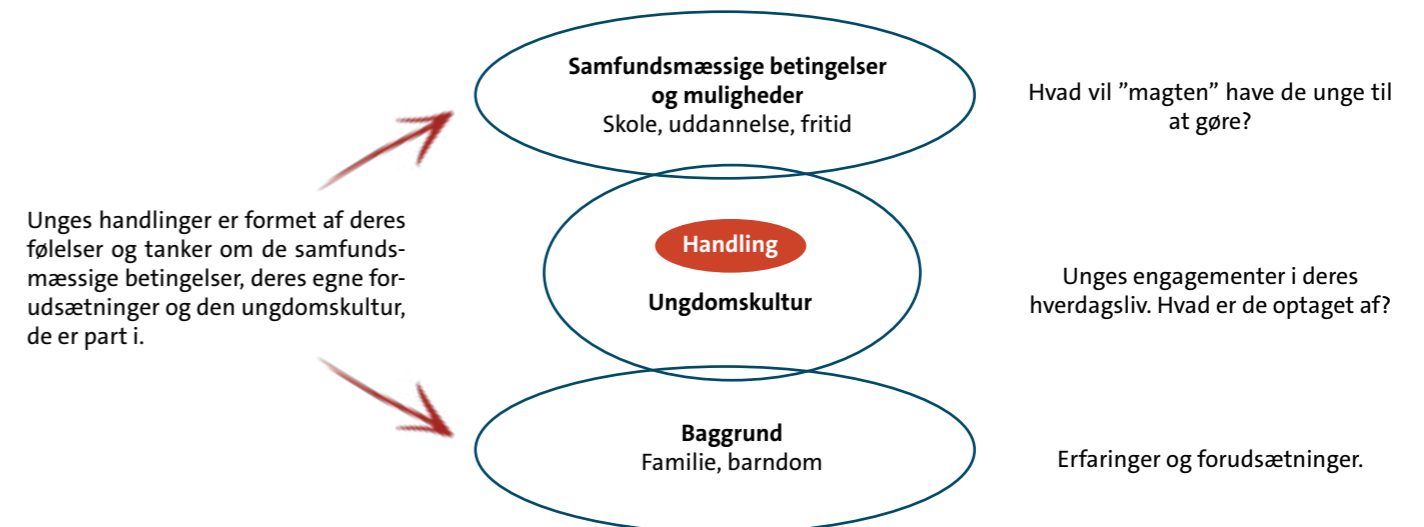
2: Denne aktualisering af de samfundsmæssige betingelser sker ved, at unge bringer deres egne forudsætninger eller betingelser af biologisk/social/materiel karakter i spil. Den enkelte bruger ikke blot sine forudsætninger ved at handle, men udvikler/danner og forandrer sig med disse handlinger eller gennem deltagelse i de samfundsmæssigt tilrettelagte betingelser for ungdomslivet. Igennem unges handlinger opstår en individuel motivationsstruktur, det vil sige individuelle motiver, følelser, viden og opfattelser. De måder, som den enkelte for eksempel har lært at løse problemer på i familien, bruges i nye situationer, og ved at handle eller

deltage i disse situationer lærer unge at ændre deres funktionsmåder, så de med tiden kan løse stadigt større og mere udfordrende opgaver. Det betyder, at udviklingsmålet for unge i deres ungdomsliv består i at kunne håndtere samfundsmæssige betingelser i deres eget liv. Vi kalder det *at udvikle en succesfuld handleevne*. Unge handleevne må dog udvides med et bredere socialt aspekt, da de er en del af en ungdomskultur, og deres handlinger dermed befinder sig inden for de unges handlerum. Det leder os frem til det sidste aspekt i vores handleteori:

3: Unge handlingsformer er repertoier, eller kulturformer for sociale grupper, som de former sig selv igennem og indordner den enkelte under. Det er således ikke blot den enkelte unge, der former sine samfundsmæssige betingelser som sine egne udviklingsbetingelser. Sociale grupper former deres egne samfundsmæssige betingelser – og udvikler deres særlige handlingsformer eller kultur i samme moment. Dermed er ungdomslivet både individets og fællesskabets svar på unges samfundsmæssige opgaver og udfordringer.

Vi ser og analyserer ungdomsproblemet på baggrund af en ungdomsteori om unges handlinger i deres ungdomsliv. Denne ungdomsteori er sammenføjet af de ovenstående elementer og kan sammenstilles i denne model:

MODEL 1: HANDLETEORIEN

UNGES PRAKSIS

Med baggrund i denne ungdomsteoretiske forståelse analyserer vi på unges praksis for at kunne diskutere opgaverne og vejene for vores metode i det opsøgende og udegående klubarbejde. Samtidig diskuterer vi disse analyser med de unge selv, og vi forsøger at samarbejde med dem om problemopfattelser og mulige løsninger.

Ligesom alle andre mennesker former unge deres liv ved at udvikle en social praksis, som er funderet i en kombination af de samfundsmæssige betingelser, deres egne forudsætninger, følelser, tanker og den ungdomskultur, de har part i (jævnfør Handleteorien). Som sådan kan denne praksis, deres ungdomsliv eller deres måder at udvikle sig på også "ramme ved siden af", så de kommer på kant med samfundet. Både i forhold til, hvad samfundet vil tolerere, og i forhold til deres egne overordnede interesser for, hvordan de vil leve deres ungdomsliv. Af mange årsager kan de unges individualiseringsprocesser skabe udsathed i ungdomslivet. I klassisk forstand (blandt andet med afsæt socio-økonomiske forhold), eller som en ny udsathed, der måske har at gøre med alt for stærk efterlevelse af de samfundsmæssige betingelser for præstation.

Igennem de unges praksis i ungdomslivet skaber de en afstandtagen til barne- og familietilværelsen ved at engagere sig i de muligheder, der findes brugbare for deres ungdoms- og senere voksenliv. Her virker både skole, ungdomsskole og klub (samfundsmæssige betingelser) som en form for transformatorer fra barne- mod voksentilværelsen. Skole og klub har på sin vis den samme opgave, men deres tilgange er forskellige. Skolen er i højere grad styret af sin output-funktion, der blandt andet skal sortere til uddannelses-

og arbejdsmarkedet, hvilket jo medvirker, at ikke alle unge kan få det, de ønsker sig. Klub- og ungeområdets funktion har nemmere ved at komme de unge i møde ved at gribe deres aktiviteter, særligt i den tidlige ungdom.

Ungdomsgrupperne udgør således en væsentlig og stærk kraft som transformatorer i de unges liv. Her er det værd at være opmærksom på, at unges praksis eller ungdomskultur i deres ungdomsgrupper ikke i sig selv er et problem, men et udtryk for engagement i deres ungdomsliv. Når ungdomsgruppernes praksis og engagement ofte kædes sammen med problemer, også hos os, så er det, fordi de unge herigennem kan miste fodfæstet. Ungdomsgrupperne kan, som andre grupper, opbygge deres eget rationale, hvor gruppens medlemmer underkastes interne vilkårlige sekteriske regler og normer, eller de kan udvikle en særlig profil, som modstiller dem til det samfundsmæssige liv uden for gruppen. Begge positioner er problematiske.

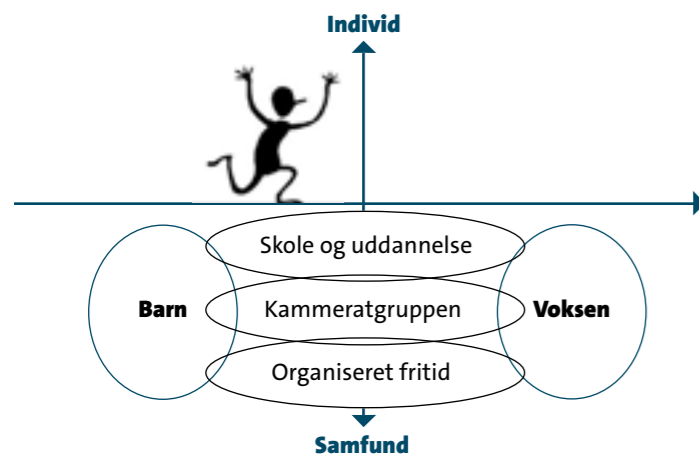
Problemet kan bestå i, at de unges handlinger kan ses som tidlige forsøg på at manifestere deres selvbestemmelse eller selvansvar. Det kan medføre, at nogle af disse unge afstår fra for eksempel at bruge skolens tilbud om kvalificering, at de ikke engagerer sig i etablerede ungdomstilbud, eller glider ud af dem, fordi de ikke finder dem engagerende nok. Resultatet kan blive, at de unge transformeres til et begrænset ungdomsliv, som fastlåser dem i forskellige grupper eller i indkroget ensomhed. Det modstiller dem til de øvrige ungdomsmuligheder og et kommende krævende voksenliv, og de kan opbygge deres egne interne strukturer i grupper eller i ufrivillig ensomhed. Og det er et problem.

Selvansvaret i ungdomslivet er enormt krævende. Netop dette selvansvar synes for nogle unge (faktisk for stadigt flere) at være svært at håndtere. Selvansvaret kan udvikle sig til en selvbestemmelse, der modstiller sig de rum, som selvansvaret eller selvbestemmelsen skal udvikle sig i. Selvansvaret degenererer sig

således til "at ville bestemme selv" frem for kvalificeret deltagelse i eget udviklingsforløb i ungdomslivet.

Det er nu forholdsvis enkelt at opstille perspektiver for det opsøgende klubarbejde. Det kommer vi ind på i det næste kapitel.

MODEL 2: INDIVIDUALISERING OG UNGDOMSLIVET

Høj social mobilitet i ungdomslivet med stor deltagelse i både tvungne fællesskaber (skolen) og frivillige fællesskaber (organiseret fritid).

Marginal position i ungdomslivet med begrænset deltagelse i både tvungne og frivillige fællesskaber, men som kan overvindes gennem støttende pædagogisk arbejde.

Udsat position i ungdomslivet med lav social mobilitet. Ufrivillig ikke-deltagelse som den unge ikke kan overvinde på egen hånd, men som kan overvindes gennem målrettet pædagogisk arbejde.

5. Opsøgende og udegående klubarbejde som ungdomspædagogiske metoder

Det opsøgende klubarbejde er en konkret handling, der skal udføres på et gennemarbejdet grundlag, så der bag udførelsen ligger:

1. idéen, der er baggrund for en given handling.
2. behovene for at udføre den fremsatte idé.
3. metoden, der er midlet til at nå det ønskede.
4. resultatet, der vil opfylde idéen og behovene.

Idé og behov har vi berørt i de foregående kapitler. Nu sætter vi fokus på metoderne.

FEM PERSPEKTIVER FOR DET OPSØGENDE KLUBARBEJDE

På baggrund af vores ungdomsteoretiske og pædagogiske grundforståelser kan vi nu opstille fem perspektiver for det opsøgende og udegående klubarbejde i Viborg Kommune, som vi bekender os til:

DE FEM PERSPEKTIVER I GADEPLANSARBEJDET

- 1 Det har til formål at gribe fat i de unge og fungere som en oversættende transformator.
- 2 Det skal medvirke til at give perspektiv for ungdomslivet ved for eksempel at rammesætte ungdomsgruppernes aktiviteter som transformatorer, eller:
- 3 ved at inddrage unge i de transformationsprocesser, som i øvrigt findes i ungdomstiden.
- 4 Det skal være med til at engagere de unge i deres egen ungdom som transformation til voksenlivet. Dette uanset om der satses på eksisterende udviklingsrammer eller på at skabe nye rammer sammen med unge.
- 5 Aktiviteterne, der udvikles i det opsøgende og udegående klubarbejde, skal gribe de unge for at udvikle og gøre selvsansvaret strategisk, hvilket ses som udvikling af jeg-ansvar, fællesansvar og samfundsansvar.

På baggrund af disse perspektiver arbejder vi kontinuerligt med at udvikle vores arbejdsmetoder som noget, der sker i fire faser. (Med metode mener vi en planmæssig fremgangsmåde, et arbejdsmonter, der kan formuleres, beskrives og fremlægges til diskussion.) Lad os kaste et nærmere blik på de fire faser:

DE FIRE FASER I DET OPSØGENDE KLUBARBEJDE

1. Analyse- kortlægnings- og prioriteringsfasen (Metodevalg)
2. Kontaktfasen. Herunder fire metoder i kontaktskabelsen
3. Den opfølgende fase (ungdomspædagogisk indsats)
4. Den afsluttende fase (evaluering)

Disse fire faser rummer en form for cyklus i det opsøgende klubarbejde, hvor hver fase ses som kvalificerende for den næste. Lad os folde denne faseforståelse lidt mere ud:

1. Analyse og kortlægningsfasen har til formål at skaffe os et problem, som vi kan være løsningen på, og vi kan kun løse ungdomsproblemer. I denne fase analyserer vi: Vi ser på lokalområdernes ungdomsliv og de problemer og især ressourcer, der findes heri. Vi arbejder med en metode, som vi kalder Det Sociale Landkort, og vi arbejder med Handleteorien, der er en systematisk fremstilling af unges og ungdomsgruppernes praksis i relation til de samfundsmæssige muligheder og begrænsninger i lokalområderne. De elementer er selvfølgelig dynamiske og foranderlige, og derfor pågår disse analyser med jævne mellemrum, så vi løbende skaffer os et aktuelt overblik over de levede ungdoms(gruppe)liv i lokalområderne.

Denne fase er kvalificerende for vores valg af metode, når vi skal skabe kontakt til ungdomsgrupperne. Samtidig klæder den os på til at kunne prioritere, hvilken gruppe og hvilket ungdomsproblem, der skal vægtes frem for andre. Jo længere tid og jo mere viden vi får i denne fase, des mere kan prioriteringen forandre sig i takt med, at vi får kendskab til flere forhold omkring de unge. Det er vigtigt for os, at denne prioritering sker ud fra en konkret og nuanceret viden om det totale problem og ressourcelagt, og ikke ud fra nogle få informationer og forudfattede opfattelser.

I denne fase arbejder vi på at gøre os kendte og få adgang til lokalområdernes ungdomsliv, jævnfør vores ungdomslivsforståelser fremført i kapitel 2. Vi kan både komme forbi i en snæver vending

og hurtigt gå igen, og vi kan bruge lang tid på blot at være til stede med det formål at blive en accepteret del af ungdomslivet. Denne fase kvalificerer den næste fase:

2. Kontaktfasen er afgørende i det opsøgende arbejde. Kun hvis der etableres en kontakt til målgruppen, kan det lade sig gøre at udføre det opsøgende arbejde. Samtidig har den første kontakt, og måden den sker på, betydning for den senere indsats og samarbejdet med de unge. Går denne første kontakt godt, åbnes der for yderligere fællesskabende handlinger, hvorimod en negativ situation kan få konsekvenser for det videre arbejde. Egentlig er det ret enkelt, men den konkrete handling i kontakten er absolut ikke enkel.

(Der er selvfølgelig ikke fuldkommen vandtætte skodder mellem kontaktfasen og analysefasen. Tilstedeværelsen i lokalområderne under analysearbejdet medfører naturligt kontaktetableringer til unge, og de informationer, der har været brug for i analyseindsamlingen, er blevet hentet igennem kontakt med unge.)

I vores kontaktskabelse har vi indtil videre erfaring med følgende metoder:

Fiskenet: Her er vi over længere tid til stede i et lokalområde, og med forskellige aktiviteter fisker vi efter målgruppens nysgerrighed og opmærksomhed på os. Herved bliver det nærmest en form for omvendt kontaktskabelse. Det er de unge, der nærmer sig os og måske indleder kontakten med et: "Hvem er I?" Og så er vi i gang.

Gulerod: Over for en defineret og kendt målgruppe igangsætter vi en bestemt aktivitet, eksempelvis en panna-turnering. Som på billedet af guleroden og æslet vil de unge tiltrækkes og komme til os, fordi vi ved, at de unge har dette engagement. Det kan også være et nyt motorværkstedshold i ungdomsskoleregi udbudt i lokalområdet eller andre aktiviteter igangsat på baggrund af vores forhåndsviden om målgruppen.

Indirekte kontakt: Her satser vi på en form for ung til ung-kontaktskabelse. Vi får perifere unge fra gruppen, som vi måske kender i forvejen (fra analyse og kortlægning), og som vi ved vil hjælpe os med at opdyrke og mobilisere gruppen til at bevæge sig i vores retning.

Denne metode er et godt redskab, hvis vi eksempelvis gerne vil samle gruppen til drøftelser om et eller andet problem. Blandt andet vil vi altid gerne have de unges perspektiv på vores analyser af ungdomslivet, og her har vi anvendt pizzaaftener, hvor vi spiser sammen. Mad er en form for gulerod, og kendte unge hjælper med at mobilisere den ungegruppe, vi gerne vil have kontakt med, for eksempel igennem sociale medier.

Direkte kontakt: Her går vi lige til sagen. Enkelte unge eller en gruppe af unge er af andre blevet udpeget som værende en del af et ungdomsliv med problemer, og dermed er der behov for at skabe kontakt hurtigt. På baggrund af vores analyse og kortlægningsarbejde gør vi os overvejelser om rette sted for kontaktskabelse, tidspunkt for kontaktskabelse, formen for kontakt og vores rolle.

3. Den opfølgende fase er kendetegnet ved, at der nu er etableret en fast forpligtende kontakt mellem den opsøgende medarbejder og de unge. Samtidig er det i denne fase, der pågår kvalitative forandringer med de unge. Kvalitative forandringer skal forstås som en udvikling fra, at de unge blot har fordrevet tiden i det åbne rum, til at de nu deltager i en eller anden form for indsats med et ungdomspædagogisk formål, der rækker videre og spejler de fem perspektiver for det opsøgende arbejde.

Denne fase kan også have en formidlende karakter, idet vi formidler om ungdomsklub eller mange af vores andre samarbejdspartnere. Tilbud, som de unge måske ikke vidste fandtes eller ikke ville deltage i, men som de, igennem kontakten, er blevet gjort interesseret i.

Den opsøgende indsats kan også omhandle en social indsats for enkelte unge, der er underlagt livsvilkår eller adfærd, som ikke er befordrende for en positiv udvikling for dem selv. For eksempel kriminel adfærd, euforiserende stoffer eller andre problemfyldte situationer.

4. Den afsluttende fase – evalueringsfasen: Igennem vores logbog evaluerer vi løbende vores arbejder, og en gang årligt udarbejder vi et statusnotat over det opsøgende arbejde.

Faserne er ikke statiske, og i praksis overlapper de hinanden, men i formidlingen og i beskrivelsen af vores metoder giver det god mening at lave en adskillelse. Dermed bliver det synliggjort, præcis hvordan vi går til det opsøgende og udegående klubarbejde.

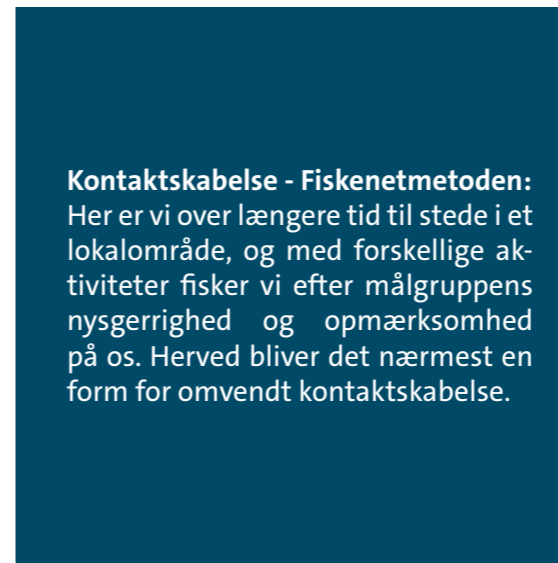
ANVENDT LITTERATUR

Hensen, Per; Justesen, Johs. Starup; Laursen, Svend; Mørch, Svend (1994): *Opsøgende arbejde som metode – om opsøgende klubarbejde – erfaringer, praksis, teori og metodik i Danmark, Norge og Sverige*. Dansk Ungdomsklubseminarium, København

K.E. Løgstrup (1956/2010): *Den etiske fordring*. Klim, Aarhus.

Kontaktskabelse - Gulerodsmetoden: Over for en kendt målgruppe igangsætter vi en bestemt aktivitet. De unge vil tiltrækkes og komme til os, fordi vi ved, at de har dette engagement.

Kontaktskabelse - Fiskenetmetoden: Her er vi over længere tid til stede i et lokalområde, og med forskellige aktiviteter fisker vi efter målgruppens nysgerrighed og opmærksomhed på os. Herved bliver det nærmest en form for omvendt kontaktskabelse.

Udgivet: April 2023 for Gadeplan Viborg under Klubberne, Viborg Ungdomsskole

Tekst: Jesper Larsen

Billeder: Gadeplan Viborg, Shutterstock

Redigering og layout: Maiken Marie Dyrvig

Kontakt:

Jesper Larsen, fritids- og ungdomspædagog, rådgiver og udviklingskonsulent

Mail: Jesper@jesperlarsen.nu

Telefon: 5361 6159

René Hedegaard Nielsen, afdelingsleder for ungdomsklub Stedet og daglig leder af Gadeplan Viborg

Mail: renie@viborg.dk

Telefon: 8787 1846

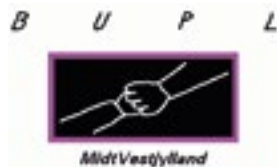
Jakob Vendelbo Kristensen, områdeleder for Klubber i Viborg

Mail: jvk@viborg.dk

Telefon: 2257 8021

Gadeplan
VIBORG

Upol.dk
v. Jesper Larsen

**KLUBBER
I VIBORG**

VIBORG
KOMMUNE